

ק"פ 40450/11/19 - דניאל כרסנטי נגד איליה ליפלנד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ק"פ 40450-11-19 כרסנטי נ' ליפלנד

לפני כבוד השופט איתן קורנהאוזר

הקובל:

דניאל כרסנטי

ע"י ב"כ עו"ד רויטגרונד

נגד

הנאשם:

איליה ליפלנד

ע"י ב"כ עוה"ד דקס וסלמון

החלטה

בקשה לביטול קובלנה פלילית בהתאם לסעיפים 149 ו-150 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982 (להלן: "**חוק סדר הדין הפלילי**").

רקע ותמצית העובדות הנטענות בקובלנה

1. הקובלנה מייחסת לנאשם עבירת היזק בזדון לפי סעיף 452 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") וכן עבירת לשון הרע לפי סעיף 8 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: "**חוק איסור לשון הרע**").

עניינה של הקובלנה בבקשה שהגיש הקובל לשקילת תואר שלישי לגף הערכת תארים מחו"ל במשרד החינוך (להלן: "**גף הערכת תארים**"). בהתאם לאמור בקובלנה, הנאשם שימש כאחד המומחים בוועדה בחברה אשר זכתה במכרז לשמש כקבלן חיצוני לגף הערכת תארים (להלן: "**הוועדה**"). מסקנת הוועדה היתה שעבודת הקובל אינה שקילה לתואר מקביל בארץ, אך צוין בקובלנה כי נימוקי הוועדה מעוותים, חסרי בסיס במציאות ושקריים. כתב הקובלנה מפנה להחלטת בית הדין האזורי לעבודה בחיפה (להלן: "**החלטת בית הדין**"), בה נקבע כי הנאשם אינו מתחום הדעת של הקובל וזאת בניגוד לתצהיר שסיפק. לשון הרע מיוחס לנאשם בכך שדו"ח הוועדה פורסם לגורמים במשרד החינוך, על אף שהנאשם ידע כי אינו מתאים לשמש חבר בוועדה, ואילו ההיזק בזדון מיוחס לפגיעה עתידית בפרנסת הקובל, בעתידו ובילדיו הקטינים. בנוסף, מפורט כי במעשיו ביצע הנאשם עבירות נוספות כגון קבלת דבר במרמה, הפרת אמונים והגשת תצהיר שקרי.

2. ההליך התנהל תחילה בפני כב' השופט אמיר, שם עתר ב"כ הנאשם לביטול הקובלנה תוך שפרט טענות מקדמיות שעיקרן כי כתב הקובלנה אינו מגלה עבירה. הנאשם, אשר תחילה לא היה מיוצג, טען כי הבין שעליו לפרט עוד וכי יתקן את כתב הקובלנה "**עוד היום**" (עמ' 6 ש- 6-7 לפרוט'). בהמשך, עו"ד רויטגרונד אשר קיבל עליו את יצוג הקובל, התנגד כי כב' השופטת אמיר תקבל החלטה בבקשה המקדמית, ולפיכך עבר המשך ניהול

ההליך למותב זה.

תמצית טענות הצדדים

3. ב"כ הנאשם טען טענות חלופיות, המתבססות על הגנות לפיהן כתב האישום אינו מגלה עבירה, קיומו של פגם או פסול בכתב האישום וכן טענת הגנה מן הצדק. לגבי עבירת היזק בזדון, טען כי דרישת הסעיף היא לגרימת היזק לנכס ואילו טענת הקובל היא לפגיעה בפרנסתו ובשמו הטוב. עוד טען כי הוועדה היא בגדר ממליצה בלבד אך ההחלטה ניתנה על ידי משרד החינוך. לעניין עבירת לשון הרע, טען ב"כ הנאשם כי הקובל לא פרטה מהי הדיבה המיוחסת לנאשם, וכן היפנה לאחת ההגנות בחוק איסור לשון הרע לפיה הנאשם פעל על פי הוראת רשות המוסמכת לכך בדיון. במסגרת טענת הגנה מן הצדק, הפנה ב"כ הנאשם להליך אזרחי אשר התנהל באותו עניין, בו נקבע כי על הקובל להופיע בפני וועדת מומחים חדשה אולם הקובל בחר שלא להתייצב בשתי הזדמנויות שניתנו לו ומאידך בחר לפעול כנגד ה.

4. ב"כ הקובל היפנה להחלטת בית הדין כי הנאשם אינו מומחה בתחום המתאים לוועדה, וטען כי היה על הנאשם לדעת שמומחיותו אינה מתאימה לבדיקת עבודתו של הקובל לשם קבלת תואר שלישי. התנהלות זו של הנאשם הביאה לנזק בפגיעה בהכרה בתואר הדוקטורט של הקובל, ובזכותו לבסס פרנסה על תואר זה. לטענתו, אין להוציא מהגדרת המונח "נכס" גם נכס לא מוחשי.

דיון והכרעה

5. טענת ההגנה כי עובדות כתב הקובל אינן מהוות עבירה, מושתתת על הוראת סעיף 149(4) לחוק סדר הדין הפלילי. לטענה זו זיקה וקשר הדוק להוראת סעיף 85(4) בחוק סדר הדין הפלילי, הקובע כי כתב האישום יכול לכולל את כל תיאור העובדות המהוות את העבירה המיוחסת ובכלל זה את היסודות הפיזיים והנפשיים של העבירה:

"סיפור העובדות חייב לשקף את כל 'מרכיבי העבירה' המיוחסת לנאשם, הן הרכיבים המהווים את היסוד הפיזי, והן הרכיבים המהווים את היסוד הנפשי שבה"
(י. קדמי, על הדין בפלילים (מהדורה מעודכנת), תשס"ט-2009, עמ' 915. וראו עוד עמ' 919 שם).

יסודות אלה עומדים בבסיס טענת ההגנה לפיה העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה:

"תמציתה של הטענה הנדונה כאן היא שגם אם יודה הנאשם בכל העובדות המפורטות בכתב האישום, לא יהיה בכך בסיס נאות להרשעתו בעבירה" (שם, עמ' 1293-1294).

אין מדובר בדרישה פורמאלית אלא ב"מהפיכה זוטא" שערך חוק סדר הדין הפלילי, בגישה הבסיסית כלפי כתב אישום (רע"פ 5978/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12, (20.2.2006)). וכך הודגש בפסיקת בית המשפט העליון:

"אין להמעיט בחשיבותן של העובדות המפורטות בכתב האישום, כאילו המסגרת החיצונית היא העיקר ואילו התוכן חסר חשיבות. מערכת העובדות האמורה הווה הן את המקור והן את הסיבה לחקירה ולהגשת כתב האישום; בתחומה מנהל הנאשם את הגנתו, והיא המשמשת את היסוד שעליו מתבקש בית המשפט לבנות את הכרעת הדין. ואף יש לפעמים שעובדות אלה, שבכתב האישום הן כה חשובות, עד שמכריעות

הן אף את העובדות שהוכחו במשפט, לגבי פירושו של חוק מסוים
(ע"פ 534/84 אסתר אריה (פנחס) נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(3) 561, 575 (1985)).

חשיבות תיאור העובדות בכתב האישום מדגישה את המשקל שיש לתת לטענת הגנה לפיה העובדות המתוארות אינן מהוות עבירה. בהתאם - פערים, כשלים וחוסר בפירוט בפרק העובדות, עשויים להקים אף הגנה של פגם או פסול בכתב האישום, בהתאם להוראת סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי.

היזק בזדון

6. עבירת היזק בזדון קבועה בסעיף 452 לחוק העונשין:

"ההורס נכס או פוגע במזיד ושלא כדין, דינו - מאסר שלוש שנים, והוא אם לא נקבע עונש אחר".

סעיף 34כד לחוק העונשין מגדיר את המושג נכס כך:

"חי או דומם היכול לשמש נושא לבעלות".

מתן משקל נכבד למשמעות הרגילה והטבעית של המילים בדבר חקיקה, מביא לכלל מסקנה כי ההגדרה שקבע המחוקק בעבירה זו ברורה ואינה מתייחסת לנכס שאינו מוחשי או נכס שהוא בגדר קניין רוחני. אף פרשנות תכליתית של לשון החוק בעבירה זו, אינה מביאה להרחבת גדר הסעיף עד כדי פגיעה בנכס בלתי מוגדר (ראו עוד בענין זה את החלטת כב' השופט אבינור בק"פ 27160-03-20 **כרסנטי נ' משרקי ואח'** (22.12.20)). בנוסף להגדרת גבולות המושג "נכס", היסוד העובדתי בעבירת היזק בזדון מחייב את קיומו של רכיב נזק תוצאתי:

"דרישת היסוד העובדתי בעבירה זו כוללת דרישת התקיימות של רכיב תוצאתי. משמע, נדרשת התקיימות בפועל של פגיעה בנכס ואין די ביצירת סיכון 'בכוח' לנכס"
(ע"פ (חי') 35839-05-18 **אלון מזרחי נ' מדינת ישראל** (13.9.2018)).

7. כתב הקובלנה הנדון, מייחס לנאשם כי מעשיו פגעו **"בפרנסתו, בעתידו בילדיו הקטינים, כמשמורן יחיד להם"**. אין מדובר בפגיעה ב"נכס" כהגדרתו בחוק העונשין, כמפורט לעיל. זאת ועוד: אף אם טיעון הקובל כי מדובר ב"נכס" היה מתקבל, נמנע הקובל מלפרט מהי הפגיעה שנגרמה לו, באופן המותיר את עובדות הקובלנה חסרות נדבך עיקרי הנדרש בעת פירוט יסודות העבירה. מהעובדות המיוחסות לנאשם לא ניתן ללמוד על פגיעה מסוימת בפועל או נזק להם גרמו מעשי הנאשם הנטענים.

בבחינת למעלה מהדרוש מאחר ואין די בפירוט סיכון פוטנציאלי לנכס, אציין כי עובדות כתב האישום אף לא הגיעו כדי פירוט סיכון שכזה. שאלת משמעות הכרה בתואר שלישי אינה בגדר "ידיעה שיפוטית", מה גם שכתב הקובלנה לא פרט דבר לגבי משמעות זו ובפרט לגבי משמעותה ביחס לקובל. עוד בבחינת למעלה מהדרוש, אפנה לכך שבתגובתו לטענות המקדמיות מיום 15.6.2020, טען הקובל כי נגרמה לו פגיעה אנושה במוניטין, חוסר יכולת להתקדם ועוד (סעיף ב' לתגובה). על אף טענת ב"כ הנאשם כי הקובל לא פרט והסביר נתונים אלה בכתב הקובלנה וכי עליו לדאוג לפירוט בדרך של תיקון הקובלנה (עמ' 4 ש- 14-15 לפרוט'), לא נעשה כל תיקון.

לפיכך, לאחר שלא נמצאה התייחסות בכתב הקובלנה ל"נכס" כהגדרתו בחוק העונשין ואף להיזק בזדון, העובדות המיוחסות לנאשם אינן מהוות עבירת "היזק בזדון", אף אם יוכחו.

לשון הרע

8. עבירת לשון הרע מוגדרת בסעיף 6 לחוק איסור לשון הרע:

"המפרסם לשון הרע, בכוונה לפגוע, לשני בני-אדם או יותר זולת הנפגע, דינו - מאסר שנה אחת".

סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע מגדיר מהו מעשה המהווה לשון הרע, ואילו סעיף 8 קובע כי ניתן להגיש קובלנה פלילית בגין עבירה זו.

על מנת לגבש את יסודות העבירה, יש לייחס לנאשם מספר עובדות:

- א. ביטוי מסוים אשר משמעותו נבחנת בהתאם לסטנדרט אובייקטיבי של האדם הסביר.
- ב. בירור האם אותו ביטוי עונה על הגדרת לשון הרע המופיעה בסעיף 1 לחוק וכן האם נעשה פרסום בהתאם להגדרתו בסעיף 2 לחוק.
- ג. קיום יסוד נפשי מיוחד של כוונה לפגוע דרך פרסום לשון הרע (ראו ע"א **רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ**, פ"ד נח(3) 558, 568 (2004); רע"פ 9818/01 **ביטון נ' סולטן** (31.3.2005)).

9. הקובל טען בחלק הכללי של כתב הקובלנה כי לשון הרע נלמד מכך שהנאשם "**פרסם דו"ח שהופץ למספר רב של גורמים בתוך משרד החינוך מקום שבו מועסק גם הקובל וכי אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות...**" (סעיף 3 לקובלנה).

בפירוט עובדות כתב הקובלנה, ציין הקובל כך:

"מסקנות וועדת 'המומחים' הייתה שעבודת הקובל לא שקילה לתואר מקביל בארץ בתחום הדעת של הקובל, הנדסת תעשייה וניהול, בנימוק נכתבו דברים שלהם אין בסיס ולו גם אחיזה במציאות תוך עיוותם, שקרים והמצאות שסביר להניח כתוצאה מחוסר ידע והבנה בתחום" (סעיף 12 לקובלנה).

למעשה, הקובל טען כי הדו"ח שהועבר למשרד החינוך על ידי וועדת המומחים, אשר הנאשם היה אחד מהם, כלל לשון הרע אשר לא ברור אם "הובעה במישרין ובשלמות", אולם לא פרט מהם אותם דברים המיוחסים לנאשם. פרטי הדו"ח לא צורפו, לא צוטטה כל אמירה מתוכו, ולא יוחס לנאשם פרסום של ביטוי מסוים אותו ניתן לבחון בהתאם למסלול שפורט שלעיל.

גם בהקשר לעבירה זו, ציין ב"כ הנאשם באופן מפורש כי **"בכתב הקובלנה גם לא נטען מה הפרסום"** (עמ' 4 ש- 22-23 לפרוט'). הקובל הסכים, השיב כי **"הדיבה לא מצוינת באופן מפורש באישומים"**, והצהיר: **"אני מבין ומסכים שהייתי צריך לפרט מה הם אותם דברים שאני טוען שהם בגדר דיבה, ואני אתקן את כתב הקובלנה עוד היום"** (עמ' 6 ש- 25-27 לפרוט'). עד כה לא תוקן כתב הקובלנה אף שהתייחסות זו של הנאשם ניתנה בדיון אשר התקיים ביום 18.6.20.

לפיכך, בהיעדר ביטוי המיוחס לנאשם, העובדות המפורטות בכתב הקובלנה אינן מגלות עבירת לשון הרע.

הסעד

10. יש להדגיש כי החלטה זו אינה מתקבלת מיד לאחר טיעוני הנאשם. הטענות המקדמיות עלו לראשונה ביום 14.6.20 בבקשה מפורטת שהוגשה על ידי באי כח הנאשם. הקובל הגיב לטענות אלה בתגובה מפורטת ביום 15.6.20. בשלב זה, לא הסתפק בית המשפט בתגובת הקובל ובדיון שנערך במעמד הצדדים ביום 18.6.20 עלו שוב הטענות תוך שהנאשם טען, כאמור לעיל, כי הוא מבין את הצורך הקיים בתיקון כתב הקובלנה. אף בשלב זה, לאחר שלא הוגשה קובלנה מתוקנת, לא התקבלה החלטה. הנאשם שכר את שירותיו של עו"ד רויטגרונד אשר התייצב לדיון שנערך ביום 1.12.20, בו הוחלט כי הדיון בהליך יעבור למוטב זה. בית המשפט לא הסתפק בטיעוני הצדדים גם באותו שלב, ואלה התבקשו להודיע האם די בטיעונים שהתקבלו לגבי הטענות המקדמיות. בעקבות החלטה זו, צירף ב"כ הקובל מסמכים שונים (הודעה מיום 3.12.20), והשלים את תגובתו לטענות בכתב (תגובה מיום 20.12.20). כך, ניתנו לקובל מספר הזדמנויות להגיש כתב קובלנה מתוקן, מפורט וברור, כאשר הקשיים שעלו מכתב הקובלנה המקורי היו ברורים לו מזה למעלה משישה חודשים.

טיעוני ב"כ הנאשם אשר התקבלו, אינם מצביעים על ליקוי טכני אלא על פגמים היורדים לשורשו של עניין ויש בהם כדי לקפח את זכויות של הנאשם ולפגוע בהגנתו.

לפיכך, אני מורה על ביטול הקובלנה.

הוצאות

11. הליך הקובלנה הפלילית הפרטית, מהווה חריג לכך שהמדינה היא הגורם האוכף נורמות פליליות והאחראי על העמדה לדיון פלילי תוך הפעלת שיקול דעת ביחס לאינטרסים ציבוריים שונים. לצד היתרונות של הענקת מעמד לפרט בהליך הפלילי מקום בו רשויות התביעה חדלות מכך, הליך הקובלנה מעורר קשיים משמעותיים:

"על קשייה העיקריים של הקובלנה הפרטית נימנית העובדה כי היא אינה מותנית בקיומן של ערבויות הכרוכות בניהול הליך פלילי בידי המדינה, המבטיחות, בין היתר, כי קודם להאשמת אזרח בביצוע עבירה פלילית, תקויים חקירה מספקת, תאספנה ראיות מספיקות לצורך הגשת כתב האישום, והראיות תועמדה לעיונו של הנאשם; יתר על כן, הליך הקובלנה עלול להיות מונע מרגשי נקם או הטרדה, ואף להביא להליך סרק, המשחית את זמנה של מערכת המשפט לריק"
(בג"צ 4957/08 שורת הדין ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 15 (17.10.2010).

יש לזכור כי מדובר בהליך פלילי, על כל המשתמע מכך לגבי תוצאותיו והסנקציות הננקטות ביחס לנאשם המורשע בדיון. הקובל הפרטי אינו נהנה מחזקת התקינות המנהלית העומדת לרשות החוק, ואינו כבול לדרישת בחינת אינטרסים כלשהם מעבר לעניינו האישי. לנוכח מעורבותו האישית כנפגע העבירה, החלטתו של קובל פרטי להגיש כתב אישום נגועה בחשד ממשי למניע צר ואישי בלבד, יתכן אף זר להליך הפלילי על השלכותיו הקשות עבור נאשם.

כך, לאחר שאף המחוקק נתן דעתו לקשיים אלה, פורסמה הצעת חוק מטעם הממשלה לביטול מוסד הקובלנה (הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 67) (ביטול קובלנה) תשע"א - 2011 (ה"ח 615 (1.08.2011) עמ' 1552) ובהמשך כתיקון 74, תשע"ו - 2016 (ה"ח 1017 (10.02.2016) עמ' 500).

באופן דומה, ברכה כב' המשנה לנשיא (כתוארה אז) נאור את הצעת חוק זו, תוך שפרטה את הקושי הקיים במסלול זה באופן הפעלת שיקול דעת אשר אינו כולל את מכלול השיקולים הנדרשים (רע"פ 1955/12 **שאול נמרי נ' משה בנימיני**, פסקה 12 (9.05.2013)).

כב' הנשיא ברק התייחס להשפעת אופי הליך הקובלנה הפלילית הפרטית על עבירת איסור לשון הרע, מספר שנים בטרם הועלתה הצעת החוק לביטול הקובלנה הפלילית:

"הליך זה אמנם נושא מאפיינים של התדיינות אזרחית... אך אין לשכוח שתכליתו הטלת אחריות פלילית בגין ביטוי פומבי. זהו כלי חמור ורציני, וכך יש להתייחס אליו. לא בכדי מגלה המשפט המשווה נטייה גוברת לצמצום הסנקציה הפלילית בגין לשון הרע... ככלל, לא נועד ההליך הפלילי ליישוב יריבויות אישיות או לריצוי רגשי נקם" (רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554, 587 (2005)).

בית המשפט העליון התייחס לחששות שמעורר מוסד הקובלנה - חשש מפני הגשת קובלנות חסרות יסוד מספיק בעובדות, חשש מקובלנות המונעות מרגשי נקם, חשש מבזבוז זמן בית המשפט והצדדים - וקבע כי אחד המענים לכך הוא הטלת הוצאות:

"לחששות אלו ניתן מענה, בין היתר, באפשרות להטיל על הקובל את תשלום הוצאות הגנתו של הנאשם, במקרה של זיכוי או ביטול אישום (סעיף 80(א) לחוק העונשין)"

(רע"פ 482/14 **אהוד הלפרין נ' ערן סטאר**, פסקה 9 (3.03.2014)).
ראו עוד לענין סמכות הטלת הוצאות בנסיבות של ביטול קובלנה בשל קבלת טענות מקדמיות - עק"פ(חי') 23899-08-19 **אהוד הלפרין נ' שרון שמואל דורפברגר** (2.10.2019) והאסמכתאות שם, וכן לענין שימוש באמות מידה המקובלות בהליכים אזרחיים בעת הטלת הוצאות במסגרת קובלנה פלילית - עק"פ(חי') 16927-04-15 **אהוד הלפרין נ' דן משה כרמי** (14.05.2015)).

12. בנסיבות המקרה הנדון, קשה שלא להתרשם כי הקובל מונע מרגשי נקם על כך שבקשתו לשקילת התואר השלישי נדחתה. ככל שהנאשם אכן חפץ בקבלת בקשתו ובערעור על החלטת גף הערכת תארים, הרי המסלול המשפטי הנכון מוכר לו היטב כפי שעולה מהחלטת בית הדין אליו פנה.

במהלך הליך זה, עלו בפני הקובל באופן ברור וחד הקשיים שהתעוררו באופן ניסוח הקובלנה עד כי אף הודיע שיתקנה "**עוד היום**" (עמ' 6 ש- 27 לפרוט'). על אף שלא עלה בידו לתקן את כתב הקובלנה, המשיך הקובל בהליך. בנוסף, בשלב בו עדיין לא היה הקובל מיוצג, הציע לו בית המשפט לשקול שוב האם הליך הקובלנה הוא ההליך הנכון והבהיר לו כי ככל שיפסיד בהליך עשוי בית המשפט לפסוק כנגדו הוצאות בסכום הנזק שנגרם לנאשם. בתגובה, ביקש הקובל דחיה על מנת להתייעץ עם עו"ד (עמ' 7 ש- 7-12 לפרוט'), וכעבור כחודש וחצי המשיך את ההליך כשהוא מיוצג על ידי

בא כוחו. לבסוף, ב"כ הקובל עתר "**לפסוק הוצאות ושכ"ט עו"ד כראוי**" כנגד הנאשם (סעיף 8 בתגובה מיום 20.12.20), ואילו הקובל בעצמו ביקש מבית המשפט "**לפסוק הוצאות לנקבל במטרה להוות דוגמא**" (בקשה מיום 29.12.20). לפיכך, ניתן בהחלט לקבוע כי הקובל ובא כוחו היו מודעים היטב למשמעות המשך ניהול ההליך כנגד הנאשם והאפשרות כי בית המשפט יפסוק הוצאות, כפי שעתרו להטיל על הנאשם.

לאחר שבחנתי את כל האמור לעיל, ובהתחשב בכך שההליך הסתיים לאחר קבלת טענות מקדמיות ובלא שמיעת עדים, אני קובע כי הקובל יישא בתשלום הוצאות הנאשם בסך של 5,000 ₪ אשר ישולמו תוך 30 יום מהיום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי כדין.

המזכירות תודיע לצדדים.

ניתנה היום, כ"ו טבת תשפ"א, 10 ינואר 2021, בהעדר הצדדים.